

Betreft: Hulpmiddelen voor studenten met behoefte aan extra ondersteuning in het hoger onderwijs.

Het Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs (SIHO) wil een bijdrage leveren aan het creëren van gelijke kansen voor personen (studenten en personeelsleden) met een functiebeperking in het hoger onderwijs. Haar hoofddoel is het opnemen van een intermediaire rol in ‘het realiseren van inclusief hoger onderwijs’. Dit wil ze bereiken door dienstverlening, netwerking en onderzoek. Hieronder valt onder andere het aanleveren van materiaal aan de overheid in het kader van haar beleidsondersteunende functie.

Vanuit meerdere hoeken werd het SIHO attent gemaakt op verschillende drempels die studenten met een functiebeperking ervaren wanneer ze behoefte hebben aan hulpmiddelen en/of pedagogische hulp bij hogere studies. Na een korte inleiding geven we slechts enkele van de struikelblokken weer die studenten met een functiebeperking hierbij ervaren, nl. het gebrek aan informatie, de lange en omslachtige aanvraagprocedures, het feit dat sommigen uit de boot vallen, en de regelgeving die niet aangepast is aan de situatie van hoger onderwijs. Tot slot formuleren we enkele aanbevelingen.

We baseren ons hier op het ‘evaluatieonderzoek hulpmiddelen in het hoger onderwijs’ (Eveline Dewindt, Goethals & Van Den Abbeele, 2010), vragen uit de praktijk en opmerkingen geformuleerd uit het werkveld op de ontmoetingsdag ‘Flexibele ondersteuning’ van het SIHO (25 februari 2010).

Inleiding

Voor mensen met een extra behoefte aan ondersteuning zijn hulpmiddelen en assistentie vaak onmisbaar. De steeds evoluerende technologie zorgt er gelukkig voor dat er constant nieuwe en betere hulpmiddelen op de markt komen.

Uit onderzoek (De Windt et al., 2010) blijkt dat het aantal studenten in het hoger onderwijs dat hulpmiddelen gebruikt, toeneemt. In het hoger onderwijs zijn hulpmiddelen en de mogelijkheid van ondersteuning (bv. pedagogische hulp bij hogere studies) onmisbaar vaak één van de voorwaarden om succesvol te kunnen studeren en volwaardig te kunnen participeren.

Enkele van de struikelblokken

- *Gebrek aan informatie*

Zowel studenten als studietrajectbegeleiders vinden dat de zoektocht naar hulpmiddelen soms moeilijk verloopt omdat ze *onvoldoende informatie hebben over de bestaande hulpmiddelen* (De Windt et al., 2010). M.a.w. wat is de best beschikbare oplossing op de markt voor deze unieke student? Bovendien weten studenten vaak niet wat ze mogen verwachten van het hoger onderwijs en welke ondersteuning ze hierbij nodig zullen hebben (De Windt et al., 2010). Studeren en participeren in het hoger onderwijs brengt immers vaak vooral heel wat vragen en onduidelijkheden met zich mee.

Organisaties zoals het Kenniscentrum Hulpmiddelen [KOC] zijn een stap in de goede richting. Je kan er terecht voor gratis onafhankelijk advies over hulpmiddelen (www.koc.be). Jammer genoeg vinden mensen niet altijd de weg niet dit kenniscentrum.

Ook heerst er onduidelijkheid over *tot welke instantie je de aanvraag moet richten voor hulpmiddelen in het hoger onderwijs*. Studenten en studietrajectbegeleiders weten vaak niet in welke situaties hulpmiddelen de cel Speciale Onderwijsleermiddelen [SOL] moeten worden aangevraagd, en wanneer bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap [VAPH]. Bovendien is het al helemaal niet evident voor studenten, en ook studietrajectbegeleiders, om de juiste aanvraagpapieren te vinden (De Windt et al., 2010). Hier is duidelijk nood aan toegankelijke, duidelijke informatie die iedereen wegwijs maakt.

- *Lange procedure*

Vele studenten moeten het een hele tijd redden in het hoger onderwijs zonder hulpmiddelen en pedagogische hulp waar ze wel recht op hebben. Op die manier krijgen studenten met nood aan extra ondersteuning allesbehalve een gelijke startpositie tegenover medestudenten.

We kunnen verschillende mogelijke oorzaken onderscheiden:

- het duurt heel lang vooraleer de aanvraagprocedure van sommige hulpmiddelen en van pedagogische hulp helemaal doorlopen is (De Windt, 2010).
- de onderwijsinstelling moet zelf op zoek gaan naar een schrijftolk vooraleer de aanvraag kan worden goedgekeurd (De Windt, 2010). Dit blijkt geen evidentie.

Verder vertellen studietrajectbegeleiders dat de aanvraag zo veel tijd in beslag neemt omdat voor bepaalde ondersteuning de aanvraag elk semester opnieuw moet worden ingediend (De Windt, 2010).

- *Mensen vallen uit de boot*

Uit onderzoek (De Windt et al., 2010) blijkt dat de grootste groep studenten met behoefte aan extra ondersteuning in het hoger onderwijs studenten zijn met leerstoornissen. Toch blijken ze overal uit de boot te vallen. Hoewel er veel hulpmiddelen en ondersteuningsvormen (digitale omzetting, compenserende software, een vorm van pedagogische hulp...) bestaan die de onaangepaste omgeving voor hen kunnen neutraliseren, kunnen zij hiervoor niet bij het VAPH of bij de cel SOL aankloppen. Tenzij de onderwijsinstelling extra ondersteuning voorziet, komt de kostprijs voor de 'redelijke aanpassingen' op de student terecht. Dit vormt vooral een probleem voor die studenten die financieel moeilijk deze meerkost kunnen dragen.

Naast de mensen met leerstoornissen, zijn er nog studenten met een behoefte aan extra ondersteuning die zelf moeten instaan voor hulpmiddelen of ondersteuning, noodzakelijk voor het studeren en participeren in het hoger onderwijs.

Een student met visuele beperking komt via een ontwikkelingssamenwerkingsprogramma twee jaar naar Vlaanderen studeren. De huurprijs van noodzakelijke hulpmiddelen voor deze student blijkt te groot om zelf te dragen. Binnen de onderwijsinstelling blijkt hiervoor geen budget aanwezig. Ook bij de Cel Speciale Onderwijsleermiddelen voldoet de persoon niet aan de voorwaarden om een tegemoetkoming te krijgen, gezien het gaat om een 'draagbaar hulpmiddel' (Cel Speciale Onderwijsleermiddelen, 3 april 2009; 4 mei, 2009). Ook bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap zijn er geen mogelijkheden aangezien de persoon niet voldoet aan de inschrijvingsvoorwaarden (VAPH, 2010a). Zonder de nodige hulpmiddelen wordt succesvol studeren moeilijk, misschien wel onmogelijk.

- *Regelgeving is niet aangepast aan de actuele situatie van het hoger onderwijs*

Versillende voorbeelden wijzen erop dat de regels en criteria om (een vergoeding voor) hulpmiddelen of pedagogische hulp te krijgen, geen rekening houden met hoe het hoger onderwijs momenteel georganiseerd is. We geven slechts enkele voorbeelden als indicatie:

- Studenten kunnen maximaal 4 jaar een budget krijgen voor 'pedagogische hulp bij hogere studies' (VAPH, 2010b). In de eerste plaats zijn er verscheidene studierichtingen binnen het hoger onderwijs die meer dan 4 jaar duren. Bovendien zijn in het hoger onderwijs ook flexibele leerwegen mogelijk, waar studenten niet langer altijd een modelcontract doorlopen. Bovendien willen we toch ook bevorderen dat ook studenten met behoefte aan extra ondersteuning kunnen levenslang leren, kunnen doctoraatsstudies aanvragen, enzovoort.
- Eén van de criteria om beroep te kunnen doen op de cel SOL is dat hulpmiddelen niet verplaatsbaar mogen zijn (Omzendbrief OND/II/2.3/TM). Dit criterium is zeer onlogisch in het hoger onderwijs gezien de constante wissel van leslocaties een verplaatsbaar hulpmiddel net noodzakelijk maken (De Windt et al., 2010).

Conclusie

Hulpmiddelen en ondersteuning zijn noodzakelijke voorwaarden om studeren en participeren in het hoger onderwijs voor studenten met behoefte aan extra ondersteuning mogelijk te maken. De snel evoluerende technologie en de bereidheid van iedereen om op zoek te gaan naar manieren om studenten goed te ondersteunen, zorgen ervoor dat de mogelijkheden groeien.

Toch zijn er de dag van vandaag nog heel wat struikelblokken voor studenten die beroep willen doen op hulpmiddelen en/of pedagogische hulp. Studenten en studietrajectbegeleiders moeten in de eerste plaats toegankelijke informatie krijgen. Dit over de bestaande hulpmiddelen, bij welke instantie het hulpmiddel moet worden aangevraagd en de bijhorende aanvraagprocedures, evenals de diensten waar ze voor informatie rond hulpmiddelen terecht kunnen. Ten tweede moet gezocht worden naar aanpassingen van de procedures, zodat de doorlooptijden korter worden, zaken niet onnodig moeten worden opnieuw aangevraagd, enzovoort... Bovendien kan nagedacht worden over een databank van schrijftolken zodat ook die zoektocht vlotter verloopt in de toekomst. Ten derde denken we dat het zinvol zou zijn die situaties onder de loep te nemen die nu uit de boot vallen, bv. de groep studenten met een leerstoornis. Hoe kan dit hiaat worden opgevuld? Tenslotte lijkt het ons ook zinnig om die situaties in kaart te brengen waar de regels en criteria niet in overeenstemming zijn met de huidige situatie van het onderwijs. We kunnen met de verschillende actoren overleggen, om de regelgeving waar mogelijk aan te passen. Dit alles met het doel: een flexibele ondersteuning voor studenten met een functiebeperving in het hoger onderwijs.

Referenties

De Windt, E., Goethals, T. & Van Den Abbee, G. (2010). *Evaluatieonderzoek. Hulpmiddelen in het hoger onderwijs.*

OND/II/2.3/TM (2008). *Omzendbrief. Procedure tot het bekomen van de financiering van speciale onderwijsleermiddelen voor leerlingen met een handicap in het gewoon onderwijs.*

SIHO (2010). *Flexibele ondersteuning. Verslag ontmoetingsdag 25 februari 2010.* (Beschikbaar in SIHO, Sint-Jorisstraat 72, 8000 Brugge).

VAPH (2010a). *Praktijkgids voor de multidisciplinaire teams.* Terug te vinden op <http://www.vaph.be/vlafo/download/nl/3072420/bestand>, geraadpleegd op 22 maart 2010.

VAPH (2010b). *Refertelijst.* Terug te vinden op <http://www.vaph.be/vlafo/download/nl/2988944/bestand>, geraadpleegd op 22 maart 2010 .